

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BACHA401

Predefinert informasjon

Startdato:	11-05-2023 09:00 CEST	Termin:	2023 VÅR
Sluttdato:	25-05-2023 14:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave		
Flowkode:	203 BACHA401 1 OBE 2023 VÅR Haugesund		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	220
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	10468
----------------------	-------

Sett hake dersom Nei
besvarelsen kan brukes
som eksempel i
undervisning?:

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn:	(Anonymisert)
Gruppenummer:	8
Andre medlemmer i gruppen:	Deltakeren har innlevert i en enkeltmannsgruppe

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Å ha det trygt og godt - i barnehagen

To feel safe and secure – in kindergarten

Susanne Kvaløy

Bacheloroppgave i barnehagelærerutdanningen

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Veileder: Annette Winje Kristoffersen

25.05.2023

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

Denne oppgaven ble skrevet våren 2023 som en avslutning på fire års deltidsstudier kombinert med jobb. Disse årene kunne ikke vært gjennomført uten den støtten jeg har hatt fra familie og venner, og det er flere som fortjener en **hjertelig takk!**

Jeg vil starte med å takke familien min, **Heine, Jesper og Jørgen**. Dette hadde jeg aldri klart uten deres kjærlighet og støtte. Dere har heiet meg fram hele tiden. Takk for alt dere gjør for meg!

Videre vil jeg takke **Camilla**. Uten alle turene med refleksjoner og utblåsninger hadde disse årene vært mye lengre og tyngre. Jeg er alltid lettere til sinns etter en tur med deg.

I arbeidet med denne oppgaven, vil jeg takke **informantene** mine. Uten dere hadde det ikke blitt noen oppgave. Takk for at dere stilte opp og delte av deres kunnskap og erfaringer.

Til slutt, takk **Annette** for alle de røde kommentarene i margin, som tidvis har gjort meg frustrert, men som alltid har hjulpet meg fremover i arbeidet. Takk for hjelp og støtte underveis!

Sauda, 23.mai-23

Susanne

Abstract

In 2022, over 93% of all Norwegian children ages 1-5 went to kindergarten. All children need to feel safe and secure, that someone is looking after, and taking care of them. When children are away from their parents, the staff in the kindergarten must replace the parents and give them the care that they need. To describe the connection between a child and the caregiver we use the British child psychiatrist John Bowlbys theory of attachment. His hypothesis was that the child and parent (or other caregiver) was connected, not only biological needs, but also by the caregiver's emotional presence. The caregiver needs to be sensitive and emotionally connected to properly react and respond to the child's wants and needs. The staff in kindergarten needs to have a common understanding of children's need for attachment and safety, and in this assignment, I asked four kindergarten teachers about their understanding of the phrase *Safe and secure kindergarten environment*. The teachers were interviewed together in a focus-group interview. In short terms, the teachers understood safe and secure kindergarten environment as an environment characterized by safety. Safety for children, parents and staff, through parents and staff's joint effort for children's best interest.

Sammendrag

I 2022 gikk over 93% av alle norske barn i barnehagen. Alle barn har behov for å føle seg trygge og å føle omsorg. Når foreldrene er på jobb, er det personalet i barnehagen sin oppgave å gi den trygghet og omsorg barna har behov for. For å beskrive forholdet mellom barn og omsorgsgiver har jeg brukt den britiske barnepsykiateren John Bowlbys teori om tilknytning. Hans hypotese var at det ikke bare var biologiske behov som knyttet barn og omsorgsgiver sammen, det var også nødvendig at omsorgsgiveren var emosjonelt tilstedeværende. For å kunne ivareta barnets behov, må omsorgsgiveren være sensitiv og emosjonelt påkoblet. For å utøve profesjonell omsorg, som i en barnehage, må personalet ha en felles forståelse av barn behov for tilknytning, omsorg og trygghet. I denne oppgaven har jeg spurt fire barnehagelærere om deres forståelse av *trygt og godt barnehagemiljø*. Barnehagelærerne ble intervjuet sammen i et fokusgruppeintervju. Kort oppsummert kan vi si at barnehagelærerne jeg intervjuet forstår trygt og godt barnehagemiljø som et miljø preget av trygghet. Trygghet for barn, foreldre og ansatte, gjennom en felles innsats for barnets beste.

INNHOLDSFORTEGNELSE

FORORD	2
1.0 INNLEDNING	6
1.1 VALG AV PROBLEMSTILLING	6
1.2 OPPGAVENS OPPBYGNING	6
2.0 TEORI	6
2.1 STYRINGSdokumentene	6
2.2 TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ	7
2.3 TILKNYTNING	8
2.3.1 TILKNYTNING I BARNEHAGEN	8
2.3.2. BETYDNINGEN AV TILKNYTNING SENERE I BARNEÅRENE	9
2.3.3 INDRE ARBEIDSMODELLER	9
2.4 OMSORG	10
2.4.1 OMSORG I RAMMEPLANEN	10
2.4.2 HVA ER OMSORG?	10
2.4.3 PROFESJONELL OMSORG	11
2.4.4 PROFESJONELL OMSORG I PRAKSIS	11
2.4.5 OMSORG I RELASJON	12
2.5 FORELDRESAMARBEID	12
2.5.1 FORELDRESAMARBEID I SAMFUNNSMANDATET	13
2.4.2 MÅLET MED FORELDRESAMARBEID	13
2.4.3 SAMMENHENG MELLOM GODT FORELDRESAMARBEID OG BARNs TRIVSEL	13
2.4.4 FORMELT OG UFORMELT SAMARBEID	14
2.4.5 MER ENN INFORMASJONSUTVEKSLING?	14
3.0. METODE	14
3.1 KVALITATIV METODE	14
3.2 FOKUSGRUPPEINTERVJU	15
3.2.1 STYRKER OG SVAKHETER VED FOKUSGRUPPEINTERVJU	15

3.2.2 MIN FORSKNINGSPROSESS/INTERVJUPROSESS	16
3.3 ETISKE PERSPEKTIVER	16
3.4 VALIDITET OG RELIABILITET	17
3.4.1 GYLDIGHET	17
3.4.2 PÅLITELIGHET	17
3.6 ANALYSE OG TOLKNING	18
3.6.1 MIN ANALYSEPROSESS	18
4.0 FUNN OG DRØFTING	18
4.1 FUNN 1: VI MÅ VÆRE DER BARNA ER!	18
4.1.2 OBSERVASJON	20
4.1.2 TILKNYTNINGSPERSON	20
4.1.3 TRØST	21
4.1.4 OMSORG MELLOM BARN	21
4.2 FUNN 2: FORELDRESAMARBEID.	22
4.2.1 DEN UFORMELLE PRATEN	22
4.2.2 TILLIT I FORELDRESAMARBEIDET	23
4.2.3 SAMARBEIDETS BETYDNING FOR BARNES TRIVSEL	23
4.2.4 INFORMASJONSUTVEKSLING OG FORELDRESTØTTE	24
4.2.5 FORNØYDE FORELDRE GIR FORNØYDE BARN?	25
5.0 AVSLUTNING	25
KILDER	27
VEDLEGG	29
VEDLEGG 1 INFORMASJONSSKRIV	30
VEDLEGG 2 SAMTYKKEERKLÆRING	32
VEDLEGG 3 TRYGGHETSSIRKELEN	33

1.0 Innledning

1.1 Valg av problemstilling

Jeg er opptatt av at alle har rett til et trygt og godt miljø, og har lenge visst at det ville være tema for oppgaven min. 1. januar 2021 ble kapittel VIII *Psykososialt barnehagemiljø* lagt til i barnehageloven (Barnehageloven, 2005, § 41-44). Denne delen av loven blir ofte kalt *mobbeloven*. I dette kapitlet står det at barnehagen plikter å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (Barnehageloven, 2005, §42). I lys av denne endringen i barnehageloven ønsker jeg å undersøke hva barnehagelærere legger i begrepet *trygt og godt barnehagemiljø*. Jeg opplever at endringen har fått mye oppmerksomhet i barnehagene, både i barnehagen der jeg selv jobber, og i barnehagen jeg hadde praksis. Kommunen jeg er ansatt i, har blant annet laget en handlingsplan for trygt og godt barnehagemiljø. Det er et stort tema med behov for avgrensning. Jeg har i denne bacheloroppgaven valgt å fokusere på barnehagelæreres forståelse av et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Min problemstilling er:

Hvordan forstår barnehagelærere trygt og godt barnehagemiljø?

I loven kalles kapitlet *psykososialt barnehagemiljø*, jeg velger å bruke *trygt og godt barnehagemiljø* fordi det er tittelen på kommunens handlingsplan, som ligger til grunn for de barnehagelærerne jeg har intervjuet i arbeidet mitt.

1.2 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er delt inn i 3 deler, teoridel, metodedel og drøftingsdel. I teoridelen nevner jeg teori som er relevant for problemstillingen min. I metodedelen presenterer jeg valg av metode og fremgangsmåte for innsamling av empiri og analyse. I drøftingsdelen drøfter jeg funnene mine opp mot teorien presentert i teorikapitlet. Til slutt har jeg en oppsummerende avslutning.

2.0 Teori

I dette kapitlet vil jeg presentere teorier, begreper og perspektiver som berører tematikken et trygt og godt barnehagemiljø for barn. Dette for å kunne drøfte funn og svare på oppgavens problemstilling.

2.1 Styringsdokumentene

Barns rett til omsorg og trygghet er forankret i norsk lov, i barnehagens styringsdokumenter, og i FNs barnekonvensjon. Det er grunnleggende for barn å være trygge og å bli tatt vare på

av noen som bryr seg om dem. I barnehagelovens kapittel I, §1, kan vi lese at: «Barnehagens skal, i samarbeid og forståelse med hjemmet, ivareta barns behov for omsorg og lek og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling» (Barnehageloven, 2005, §1). I rammeplanen for barnehagen kan vi videre lese at: «lek, omsorg og læring skal sees i sammenheng» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.7), Vi finner også barns rett til omsorg og beskyttelse i FNs barnekonvensjon (Barne- og familiedepartementet, 2003). Barns rett til omsorg og trygghet er som tidligere nevnt forankret ved lov og har vært det lenge. Likevel ble barnehageloven oppdatert med en egen paragraf om trygt og godt barnehagemiljø, der det konkretiseres og fremheves at barn har rett på et miljø uten mobbing og krenkelser. Og videre at barnehagen skal jobbe aktivt med å fremme et trygt og godt miljø, samt å hemme et utrygt miljø (Barnehageloven kap. VIII, §42). Personalet i barnehagen har et stort ansvar for hvert enkelt barn og for barnegruppene når det kommer til barnehagemiljøet. Det er mange hensyn som må tas, både i forhold til enkeltbarn og barnegrupper og i forhold til foreldre og personale.

2.2 Trygt og godt barnehagemiljø

«Å ha et trygt og godt barnehagemiljø innebærer at barna skal ha et barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel, lek og læring» (Stette, 2021, s. 10). Også i Rammeplan for barnehager leser vi at «Barnehagen skal bidra til at barna trives og opplever livsglede, mestring og en følelse av egenverdi, og den skal forebygge krenkelser og mobbing» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.11). I den sammenheng kan det være fornuftig å reflektere rundt hva som ligger i de ulike begrepene. Hva som for eksempel regnes som krenkelser, kan være ulikt fra situasjon til situasjon, fra barn til barn og også fra personal til personale. Det er barnas egen vurdering av hvordan de har det i barnehagen som er avgjørende (Stette, 2021). En del av barnehagens oppgaver er å lære barna demokratiforståelse, kritisk tenking og aksept for ulikheter. Det vil derfor kunne skje at barn er uenige, at de ikke får viljen sin, og at de blir irettesatt av voksne uten at det vil være krenkelser (Stette, 2021). Både alder, personlige forhold og den enkelte situasjonen vil være av betydning for om et barn opplever krenkelser. Derfor er det viktig at personalet i barnehagen har en felles forståelse av hva krenkelser er, og når vi skal gripe inn. En av barnehagepersonalets viktigste oppgaver er å tilrettelegge for at alle barn opplever å bli ivaretatt på en trygg og omsorgsfull måte (Martinsen, 2021). I de senere årene har det kommet tydeligere frem i forskning og litteratur at trygg tilknytning er det som er den viktigste faktoren for senere utvikling både sosialt og kognitivt (Broberg et al., 2014). Siden barn bruker så mye av sin tid i barnehagen, kan en

derfor si at det er viktig for deres kognitive og sosiale utvikling at de har trygge tilknytningspersoner også den tiden de er i barnehagen.

2.3 Tilknytning

Tilknytning som begrep ble først brukt av den britiske barnepsykiateren John Bowlby¹ for å beskrive hvordan forholdet mellom barn og omsorgsgiver påvirket den senere utviklingen hos barnet (Askland og Sataøen, 2019). Bowlbys hypotese var at det ikke bare var biologiske behov som knyttet mor og barn sammen, tilknytningen ble også påvirket av omsorgspersonens følelsesmessige tilstedeværelse og sensitivitet. Bowlby beskriver mor-barn som en dyade – en helhet som en forutsetning for god tilknytning. Her må «mor» forstås som barnets nærmeste tilknytningsperson, en person som er tilgjengelig over tid og som står for kontinuiteten i samhandlingen. Barnet kan være en del av flere slike dyader, for eksempel med mor, far, besteforeldre eller andre. Samhandlingen de har, danner grunnlag for barnets indre arbeidsmodeller, eller hvilke forventninger barnet har til senere samhandling. I følge Bowlby er arbeidsmodellene barnet danner seg det første leveåret svært stabile, og vil bli brukt som utgangspunkt for tilknytning til andre senere i livet (Askland og Sataøen, 2019). Når barnet har en trygg tilknytning til en voksen, vil barnet søke den voksne i situasjoner der det trengs, for eksempel når barnet er redd, sykt eller trøtt. Barns tilknytning kan sees på som hierarkisk, med primære og sekundære tilknytninger. Barn har flere tilknytningspersoner, og vil søke den tryggeste voksne som er tilgjengelig. Bowlby brukte også begrepet *trygg base* som en faktor i tilknytningsprosessen. Med det menes en trygg person som gir barnet en sterk og gjennomtrengende følelse av trygghet. Et sted barnet kan søke til for å få påfyll av omsorg, kjærlighet, oppmerksomhet, trøst og nærhet.

2.3.1 Tilknytning i barnehagen

Nest etter foreldrene, er det ofte barnehagepersonalet barna knytter seg tettest til (Brandtzæg et al., 2021). I 2022 gikk i overkant av 93% av alle norske barn i alderen 1-5 år i barnehage (SSB, 2023). Alle disse barna trenger trygge omsorgspersoner som kan være erstatningspersoner for foreldrene i de timene foreldre og barn er borte fra hverandre (Broberg et al., 2016). Barn har et begrenset antall tilknytningspersoner, ofte mellom en til fem personer, det vil si at barnet bare knytter seg tett til en eller høyst to personer i barnehagen. At barna har så få tilknytningspersoner antas å handle om at tilknytningsrelasjonen er så krevende i både tid og engasjement at det ikke er rom for flere.

¹ 1907-1990

Det betyr ikke at det ikke er andre personer både i og utenfor barnehage som kan være viktige for barnet. Andre personer kan være foretrukne lekekamerater, men barnet trenger å vite at det har en sikker havn å søke trygghet og trøst når det trengs (Broberg et al., 2014). For at barnehagepersonalet skal utvikle en tilknytningsrelasjon til barn, må de ha tett og regelmessig kontakt. De må ha hatt anledning til, fått mulighet til, og lykkes med, å trøste barnet. Tid, engasjement og kontinuitet er altså viktig for utviklingen av tilknytningsrelasjoner (Broberg et al. 2014). Spesielt før barnet får talespråk og mens tilknytningen er en «refleks». De voksne må da signalisere «jeg er her», «du kan stole på meg», «du er trygg her». Det signaliseres med stemme, kroppsspråk og tilgjengelighet. Voksne som sitter på gulvet, har ledig fang og beroligende stemme (Brandtzæg et al. 2021). For at barna skal våge å utforske verden, trenger de å vite at de har en trygg havn å søke ly hos når de blir utrygge.

2.3.2. Betydningen av tilknytning senere i barneårene

I den såkalte Minnesota studien (Stroufe mfl.2005 i Broberg et al., 2014, s. 100), vises det til at barn som får trygghet og støtte når de trenger det har positiv utvikling på flere områder. De er mer selvstendige og viser en god balanse mellom utforskning og trygghetssøken. Det gjorde det enkelt for pedagogene å lese deres behov. Studien viste også at barn som hadde kontinuerlig trygg tilknytning de første fire leveårene, var mer populære lekekamerater i barnehagen og ble oftere valgt som ledere i skolealder. Videre viste studien at det var sammenheng mellom tilknytning og problemløsningsevner. Senere forskning har også vist at trygg tilknytning påvirker både barns sosiale utvikling og deres moralske utvikling (Thompson 2008, i Broberg et al., 2014, s.100). En kan derfor si at trygg tilknytning ikke bare er viktig for barna mens de går i barnehagen, det vil også være av betydning for dem senere i livet.

2.3.3 Indre arbeidsmodeller

Barn utvikler tidlig arbeidsmodeller for å sette hendelser i livet i system. De lærer seg at «når jeg gjør sånn, skjer dette», eller «når dette skjer, må jeg gjøre sånn». For barn med trygg tilknytning, vil møter med andre mennesker være påvirket av forventningen om at de skal bli ivaretatt og møtt på en positiv måte. Disse positive indre arbeidsmodellene vil hjelpe barnet med å skape et positivt miljø rundt seg selv. For barn som ikke har trygge indre arbeidsmodeller, vil forventningene til møter med andre mennesker være annerledes. Disse barna har gjerne et negativt samspillsmønster, og kan være utfordrende for både voksne og jevnaldrende å være sammen med (Broberg et al., 2014). Det kreves pedagoger som er tålmodige og empatiske i sitt arbeid for å hjelpe disse barna i å endre sine indre

arbeidsmodeller. Dette ved å møte barna på måter de ikke er vant med, og tåle eventuelle avvísninger. Pedagogen må vise at hun/han er til å stole på, og at barnet kan søke trygghet og trøst hos ham/henne (Broberg et al., 2014). Ved at pedagogen systematisk arbeider med å endre barnas arbeidsmodeller, kan det være av betydning for hvordan barnet samhandler med andre barn og voksne senere i livet.

2.4 Omsorg

En viktig del av tilknytningen er omsorg. Barn har behov for omsorg, og barnehagepersonalet er forpliktet gjennom styringsdokumentene å gi barn omsorg, og å la dem ta del i gode omsorgsrelasjoner. Omsorg blir brukt både i dagligtale og som et faguttrykk, det er derfor viktig for profesjonsutøvere å ha et felles fagspråk for hva profesjonell omsorg innebærer.

2.4.1 Omsorg i rammeplanen

En av barnehagens viktigste oppgaver er å ha et barnehagepersonale som evner å tilrettelegge for at alle barn opplever å bli ivaretatt på en trygg og omsorgsfull måte, slik at barna trives, og opplever livsglede, mestring og en følelse av egenverdi i barnehagen (Martinsen, 2021). I rammeplanens kapittel 3 – Formål og innhold, står det at «omsorg er en forutsetning for barns trygghet og trivsel (...) og at barnehagen skal ivareta barns behov for omsorg» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.19). Det vil blant annet si at barnehagen skal legge til rette for omsorgsfulle relasjoner, der barna ikke bare er passive mottakere av omsorg, men også er omsorgsgivere. Personalet i barnehagen skal ta ansvar for at barn kan knytte seg til både voksne og andre barn, at hvert enkelt barn opplever å få omsorg, og at barn videre oppmuntres til å selv å vise omsorg for andre (Kunnskapsdepartementet, 2017). Det betyr at personalet i barnehagen må være sitt ansvar bevisst, og stadig arbeide for å imøtekomme alle barns behov for trygghet og omsorg.

2.4.2 Hva er omsorg?

Omsorg betyr gjerne å ta vare på, bekymre seg for, hjelpe og sørge for en annen person. Omsorg skjer i relasjoner, med familie og andre, men også i umiddelbare situasjoner der en møter mennesker som trenger hjelp der og da (Glaser et al., 2018). Mennesker flest har et iboende behov for både å gi og få omsorg. Å vise omsorg for hverandre kommer for de fleste helt naturlig når man er sammen med andre. Mennesker er avhengig av hverandre og er bundet sammen av andres omtanke og omsorg, uavhengig av alder og livssituasjon. Likevel kan både alder og andre faktorer påvirke forutsetningene for å bidra eller delta i en omsorgsrelasjon. Begrepet omsorg blir brukt i både dagligtale og som et faguttrykk i helse-, omsorg- og pedagogiske institusjoner. Personalet i barnehagen vil ha flere ulike oppfatninger

av hva som ligger i begrepet omsorg, fordi ulike mennesker bærer med seg ulik kunnskap og ulike livserfaringer knyttet til omsorg. Det vil derfor være viktig for hele personalet, og barnehagelærere spesielt, å utvikle en felles, profesjonell forståelse av omsorgsbegrepet (Størksen, 2018, s.111). Det er også viktig at personalet i barnehagen har en forståelse av at praktiske oppgaver ikke nødvendigvis er omsorg. Selv om intensjonen er omsorg, må en også sikre at barnet opplever handlingen som omsorg. Det vil si at selv om et personale i barnehagen gjennomfører et bleieskift hvor en vasker og stiller et barn, kan barnet som stelles oppleve at denne fysiske omsorgen ikke var omsorg. Dette fordi en omsorgssituasjon krever noe mer enn den fysiske handlingen dersom handlingen skal oppleves som omsorg. Omsorg krever at personalet i barnehagen er emosjonelt påkoblet barnet som stelles. Et barn kan kjenne om personalet er emosjonelt påkoblet, eller ikke, gjennom stemmen, blikkontakt og gjennom hendene som gjennomfører omsorgshandlingen. Det er derfor viktig å understreke at det alltid er barnets oppfatning av gjennomføringen som definerer om handlingen er omsorg eller ikke (Glaser et al., 2018). Personalet har ansvaret for å sørge for at barnet opplever omsorgshandlinger som omsorg.

2.4.3 Profesjonell omsorg

Profesjonell omsorg skiller seg fra hverdagsomsorg ved at det er forventet at det gis omsorg i situasjoner der mennesker ikke nødvendigvis har et følelsesmessig bånd (Tholin, 2011). Det er særlig fire elementer som trekkes frem når vi ser på omsorg ut fra et barnehageperspektiv (Akslen og Moe, 2021). Det første er det relasjonelle elementet, som innebærer at omsorg skjer i en mellommenneskelig relasjon. For at vi mennesker skal kunne gi hverandre omsorg, må vi aktivt lytte og forstå hverandres behov. Det andre er følelseselementet, som innebærer å være sensitiv og følelsesmessig engasjert. Dette er helt avgjørende for at barnehagelæreren skal kunne vise omsorg. Det tredje elementet er handling, det innebærer at omsorg må komme til syne i faktiske handlinger. Om vi ikke handler, men bare blir værende i følelsen, blir det sentimentalitet, ikke omsorg. Til slutt har vi det moralske og yrkesetiske elementet, som vil si at det er verdiene våre som ligger til grunn og kommer til syne gjennom omsorgshandlingene våre.

2.4.4 Profesjonell omsorg i praksis

Som profesjonelle yrkesutøvere må vi anerkjenne at omsorgen til barn i barnehagen er ulik omsorgen for egne barn. Vi skal gi omsorg til og bli glad i barn i barnehagen, men vi må også akseptere at barna ikke er våre. De har egne omsorgspersoner som kommer før oss. Siden barnehagepersonalet ikke har det grenseløse relasjonsbåndet som foreldre og barn har, blir

det desto viktigere med kunnskap om profesjonell omsorg og tilknytning. Vi kan møte barn som utfordrer oss, som vekker irritasjon, sinne, likegyldighet og frustrasjon hos oss. Disse barna har også krav på å møte voksne som viser ømhet, empati og vilje til å gi omsorg (Brandtzæg et al. 2021). I rammeplan for barnehager står det at: «personalet i barnehagen har som oppgave å bidra til at barn knytter seg til både personal og andre barn, at alle barn trives og føler tilhørighet til barnehagen og å møte alle barn på en åpen, varm og interessert måte» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.20). Det vil si at personalet må gi omsorg bygget på profesjonell kompetanse, kunnskap, ferdigheter og verdier som de har tilegnet seg gjennom erfaring og utdanning (Akslen og Moe, 2021, s.112). Personalet i barnehagen må strebe etter å møte alle barn med den samme omsorg og varme, uavhengig av personlige følelser.

2.4.5 Omsorg i relasjon

Omsorg for barn i barnehagen kan beskrives som bærebjelken i barnehagelærerens arbeid. Omsorg må ligge til grunn for alt barnehagelæreren foretar seg. Barnehagebarn er prisgitt personalet i barnehagen, og det er viktig at omsorgen de får er av god kvalitet (Glaser et al., 2018). Personalet i barnehagen har ansvar for omsorgen, men barn er ikke bare passive mottakere av omsorg, de skal også være deltakere i en *omsorgsrelasjon*. En relasjon der omsorgen på en eller annen måte blir besvart av barnet og fullbyrdes. Dette ved at barnet aksepterer omsorgen som blir gitt. I tillegg er det viktig at personalet i barnehagen oppmuntrer og anerkjenner barnas evne til å gi omsorg både til voksne og til andre barn. De voksne som arbeider i barnehagen, er modeller for det sosiale samspillet. Det er derfor viktig at alle de voksne i barnehagen er bevisst på hvor viktige de er for hvert enkelt barn i barnehagen (Størksen 2018, s. 112). Det blir sagt at relasjonskvaliteten og barns trivsel er de viktigste måleenhetene for kvalitet i barnehager. Barns trivsel kan være vanskelig å måle, men en kan få gode indikasjoner ved å spørre barn, personal og foreldre. Vi kan også få nyttig informasjon fra de yngste barna, gjennom å systematisk observere (Størksen, 2018). Barnehager bør derfor ha rutiner for systematisk observasjon for å kunne vurdere barns opplevelse av trivsel.

2.5 Foreldresamarbeid

Når foreldre kommer i barnehagen og leverer fra seg det kjæreste de har, er det personalets plikt å gi barna den omsorg og pleie som barna har behov for. Ifølge Vibeke Glaser (2019) har vi best forutsetning for å få dette til, ved å se på foreldrene som ressurspersoner og ved å lytte til foreldrenes kunnskap om egne barn (Glaser, 2019).

2.5.1 Foreldresamarbeid i samfunnsmandatet

I barnehagens styringsdokument leser vi viktigheten av et godt foreldresamarbeid (Lov om barnehager, 2005 og kunnskapsdepartementet, 2017). Foreldreretten er også nedfelt i FNs menneskerettigheter og i barnekonvensjonen (Barne- og familiedepartementet, 2003). Den står altså sterkt, og det er allmenn oppfatning at foreldre vet best for sine barn (Grindheim og Aaserud, 2020). Fra barnehagene fikk sin første lov i 1975 og frem til nå, har det vært en stor utvikling. Det har blant annet ført til at foreldre og foresatte har blitt sikret mer rettigheter og innsyn i barnehagens arbeid (Glaser, 2019). I rammeplanen fremheves det at «barnehagen skal ivareta foreldres rett til medvirkning (...) og at barnehagen og hjemmet skal samarbeide med barnas beste som mål» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.29).

2.4.2 Målet med foreldresamarbeid

Foreldresamarbeid i barnehagen har som viktigste mål å arbeide sammen for barnets beste (Glaser, 2019). Et godt foreldresamarbeid forutsetter at barnehagepersonalet har forståelse for, og respekterer, at foreldre er ulike samtidig som de ser foreldre som ressurspersoner for sine barn. For barnehagelæreren innebærer det å være tolerant, fordomsfri, sensitiv, fleksibel og anerkjennende i møtet med foreldre. Videre må barnehagelæreren ha respekt for at det er flere måter å være en god forelder på (Glaser, 2019). Et godt foreldresamarbeid forutsetter tillit og at foreldre opplever at de blir sett, hørt, forstått og verdsatt som ressurspersoner for sine barn (Glaser, 2019).

2.4.3 Sammenheng mellom godt foreldresamarbeid og barns trivsel

Et godt foreldresamarbeid kan være med på å fremme trygge og gode barnehagemiljø (Martinsen, 2021). Barns trivsel og utvikling påvirkes av kvaliteten i samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen, og i tilfeller der foreldre opplever samarbeidet med barnehagen som godt, vil det ha positiv innvirkning på barnets trivsel og utvikling (Glaser, 2019). Den russisk-amerikanske psykologen Urie Bronfenbrenner², kalte dette indirekte påvirkning og mente at i tilfeller der barnehagen hadde pedagogiske program rettet mot foreldrene, eller der foreldrene støttet opp om barnehagens arbeid, påvirket det forholdet foreldrene hadde til barna sine (Bø og Ertesvåg, 2006). I lys av denne teorien ser vi at barnehagene er tjent med å ha fokus på foreldresamarbeidet, og at foreldre blir involvert i barnehagehverdagen.

² (1917-2005)

2.4.4 Formelt og uformelt samarbeid

Vi kan skille mellom ulike typer samarbeid, det formelle og det uformelle. Det formelle samarbeidet skjer gjerne i samarbeidsutvalg, i foreldresamtaler, på foreldrekaffe og temakvelder osv. Det uformelle samarbeidet består av møtene som skjer spontant i barnehagen, som i hente- bringe situasjoner eller ikke-planlagte samtaler på for eksempel dugnad, foreldrekaffe eller andre arrangementer i barnehagen. Mange foreldre opplever de uformelle samtalene som de viktigste, fordi de i disse samtalene får og får gitt viktig informasjon om barnet sitt (Glaser, 2019).

2.4.5 Mer enn informasjonsutveksling?

Foreldresamarbeid er ikke bare informasjonsutveksling mellom barnets ulike arenaer. Det er også en anledning for foreldre til å medvirke. Hva er viktige elementer i oppdragelsen av barn? Foreldre er ulike, og kan ha ulike ting de strever med, noen kan ha skyldfølelse og noen kan være usikre i rollen sin, i disse tilfellene kan barnehagen være en støtte for foreldre og gi råd basert på faglig innsikt og erfaring (Glaser, 2019). For å være en slik støttespiller for foreldre kreves det at vi som arbeider i barnehagen har en god relasjonskompetanse. Det vil si å ha «ferdigheter, evner, kunnskaper og holdninger som etablerer, utvikler, reparerer og vedlikeholder relasjoner mellom mennesker» (Glaser, 2019, s.100). Vi må møte foreldrene der de er, og lytte til dem, bekrefte deres perspektiv og anerkjenne deres bidrag. Videre må barnehagelærerne akseptere at også foreldre har ulike behov vi må ta hensyn til. I møte med foreldrene som individ, er det viktig at personalet synliggjør at arbeidet med hvert enkelt barn også har betydning for resten av barnegruppen. (Martinsen, 2021). Hvert barn har sin plass og sin rolle i fellesskapet.

3.0. Metode

«Metode forteller oss noe om hvordan vi bør gå til verks for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap» (Dalland, 2012, s.111). Jeg skal i denne delen presentere teoretiske perspektiver knyttet til metode ut fra mitt metodevalg for denne Bacheloroppgaven. Underveis i kapittelet presenterer jeg mine prosesser i både innhenting av empiri og analyse.

3.1 Kvalitativ metode

Kvalitative metoder tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle (Dalland, 2012, s. 114). Kvalitative metoder krever mye ressurser i etterarbeidet når en skal analysere data og det er derfor vanlig å begrense datamengden noe, ved å for eksempel ha noen få intervjuer (Postholm og Jacobsen, 2011). Samtidig vil vi gjerne at de

dataene vi samler inn, skal kunne si noe om hvordan flere enn bare intervjuobjektene våre oppfatter en sak eller et begrep (Dalland, 2012). Forskere som bruker kvalitative metoder, kalles gjerne «tolkere», i motsetning til «tellere» som bruker kvantitative metoder (Dalland, 2012). I denne sammenhengen finner jeg det mer nyttig å få grundig innsyn i hva noen enkelte barnehagelærere i samme organisasjon mener, enn å lage statistikk basert på mer overfladiske svar fra mange. Derfor har jeg valgt den kvalitative metoden fokusgruppeintervju som metode i arbeidet mitt.

3.2 Fokusgruppeintervju

Intervju er den mest brukte metoden for å samle inn kvalitative data (Christoffersen og Johannesen, 2012). Metoden er fleksibel, og egner seg ofte til å få informasjon om hva mennesker tenker og føler. Den gir også muligheter for å få detaljerte forklaringer og beskrivelser. Denne måten å gjøre intervju på, gir forskeren stor frihet i intervjusituasjonen. Det kan forberedes en intervjuguide med spørsmål i forkant, men det er også rom for å stille oppfølgingsspørsmål underveis i intervjuet. Det er i samspillet mellom forsker og intervjuobjekt at forskeren kan få informasjonen som søkes. Et fokusgruppeintervju ter seg ofte mer som en dialog, enn rene spørsmål og svar (Christoffersen og Johannesen, 2012). Det er likevel forskerens ansvar å holde på strukturen i samtalen. Det er intervjueren som skal stille spørsmålene, og følge opp de andres innspill og sørge for at samtalen holder seg innenfor tema som er med på å gi svar på problemstillingen. For å få en felles forståelse av intervjusituasjonen kan en gjennomgå informasjon før intervjuet starter. Intervjueren kan for eksempel ta utgangspunkt i Glesne og Pechkin sin sjekklister for hva som bør være informert om, og klargjort før intervjuet (Dalland, 2012). Denne listen anbefaler blant annet at forskeren presenterer seg og arbeidet sitt, hva det skal intervjues om og hva informasjonen skal brukes til. Videre bør det informeres om hvordan informantene ble valgt. Alle informantene må forsikres om at all informasjon som gis, blir anonymisert og ikke skal kunne spores tilbake. I et slikt intervju må forskeren være bevisst at svarene som gis kan være preget av intervjupersonenes førforståelse. Det blir da viktig for forskeren å presisere at en ikke er ute etter *rette* eller *gale* svar, men informantenes egne tanker. Også tidsbruk bør avklares her. Listen nevner også lydopptak, og nødvendigheten av at det tas notater underveis.

3.2.1 Styrker og svakheter ved fokusgruppeintervju

Når informantene er samlet i en gruppe, kan de reflektere sammen og utdype hverandres svar og påstander. Slik kan vi få et mer utfyllende svar. Samtidig kan det være at noen ikke bidrar

like mye som de ville gjort hvis de var alene. Vi må ta høyde for at det er de med den sterkeste stemmen som får mest taletid. I en gruppe, kan det være vanskelig å være den ene som er uenig med de andre i gruppen.

3.2.2 Min forskningsprosess/intervjuprosess

Jeg hadde ikke erfaring med intervju fra tidligere, og måtte lese en del for å få forstå hvordan jeg kunne gjennomføre datainnsamlingen. Jeg leste om kvalitative intervju og forskningsintervju. Forskningsintervju ligger nært den profesjonelle samtalen, men med en tilleggsdimensjon, nemlig at intervjukunnskapen produseres i samspillet mellom den som intervjuer, og den som blir intervjuet (Kvale og Brinkmann, i Dalland, 2012). Jeg valgte å ha et semistrukturert intervju sammen med en gruppe på fire pedagogiske ledere i en barnehage. I intervju, der noe informasjon er delt på forhånd, vil både informanter og forsker ha en førforståelse av temaet som blir belyst. (Dalland, 2012). Det må tas i betraktning når en går gjennom data som er innsamlet, at informasjonen blir gitt, mottatt, og tolket med den førforståelsen alle de involverte har. Både informantene mine og jeg hadde en førforståelse av temaet trygt og godt barnehagemiljø. Jeg fordi det var mine spørsmål til et tema jeg engasjerer meg i, og de fordi de hadde fått noe informasjon om tema på forhånd. Informantene jobber jo også i barnehage, og er lovpålagt å fremme et trygt og godt barnehagemiljø. Som i listen basert på Glesne og Pechkin (i Dalland, 2012), var det viktig å informere informantene om at ingenting de kom til å si ville være *rett* eller *galt*, og at ingenting de sa ville kunne spores tilbake til dem. Vi som studenter har ikke anledning til å behandle persondata, jeg kunne derfor ikke bruke lydopptak i intervjuet. Det er krevende å skrive ned alt som blir sagt i en samtale mellom fire voksne. Jeg hadde derfor avtalt at styreren i barnehagen skulle skrive notater under intervjuet. Informantene ble informert om at både styreren og jeg noterte, og at jeg ville få hennes notater i etterkant. For å hindre at personopplysninger kom på avveie, kodet jeg notatene mine under intervjuet. For enkelthets skyld, gav jeg hver informant et tall fra 1 til 4, det delte jeg med styreren, slik at hun brukte samme koding i sine notater. Videre i denne oppgaven, er informantene omtalt som informant 1-4 med hensyn til anonymisering. Før jeg møtte informantene til intervjuet, hadde jeg sendt ut et informasjonsskriv (vedlegg 1) og i starten av intervjuet leverte jeg ut en samtykkeerklæring (vedlegg 2).

3.3 Ethiske perspektiver

Etikk handler om hva som er oppfattet som riktig og god oppførsel, og gir oss retningslinjer og grunnlag for valg vi må ta i livet. Selv om de etiske retningslinjene i stor grad er de samme

i dagliglivet og i yrkeslivet, skiller vi mellom forskningsetikk, yrkesetikk og personlig etikk (Dalland, 2012). En kan si at forskningsetikk er det området av etikken som handler om planlegging, gjennomføring og rapportering av forskning. Det finnes noen forskningsetiske prinsipper vi må forholde oss til. Disse kan sammenfattes til tre typer hensyn som må tas; Informantene har rett til selvbestemmelse og autonomi, forskeren har plikt til å respektere informantens privatliv og forskeren har ansvar for å unngå skade (Christoffersen og Johannesen, 2012). Disse prinsippene vil si at forskeren har ansvar for å spørre informantene om deltagelse i sin undersøkelse, og videre informere dem om at de når som helst kan trekke sitt samtykke og at det da må respekteres. Forskeren kan ikke bruke informasjon den ikke har fått, eller ikke lengre har, godkjenning til. Det er alltid forskerens ansvar å sørge for at informasjon som er gitt av informantene ikke kan gjenkjennes eller spores tilbake til hver enkelt informant. Det kan gjøres ved hjelp av for eksempel koding og fiktive navn.

3.4 Validitet og reliabilitet

For at metoden skal gi troverdig kunnskap, må kravene for validitet og reliabilitet være oppfylt. Validitet vil si gyldighet og reliabilitet vil si pålitelighet (Dalland, 2012).

3.4.1 Gyldighet

Enkelt forklart er gyldighet, eller validitet, et mål for om vi har dekning for våre funn og tolkninger (Postholm og Jacobsen, 2011). Vi skiller mellom indre gyldighet – om vi har dekning for å påstå sammenheng mellom årsak og virkning og ytre gyldighet – om vi kan generalisere funn til grupper vi ikke har utforsket. En svakhet i arbeidet med denne oppgaven er at der er én gruppe ledere fra én enkelt arbeidsplass som blir intervjuet. Det gjør det vanskelig å presentere funn som sannheter. Likevel kan det være én sannhet som gjelder her og nå, på denne arbeidsplassen. I tolkningen av funnene mine, må jeg være åpen for at det som kommer frem her, ikke nødvendigvis er det samme som ville kommet frem hvis det var en annen gruppe ledere som ble intervjuet.

3.4.2 Pålitelighet

Pålitelighet handler om at vi må kunne stole på den som har gjort undersøkelsen. Det er vanskelig å garantere full pålitelighet, men det er viktig å ha reflektert over ting som kan påvirke forskeren (Postholm og Jacobsen, 2011). En ting som kan påvirke mine funn, er min bakgrunn fra arbeidet med både denne oppgaven, og ellers med temaet trygt og godt barnehagemiljø. Det vil være naturlig at jeg tolker det som blir sagt inn i den teorien jeg allerede kan noe om.

3.6 Analyse og tolkning

«Å analysere betyr å dele noe opp i biter eller elementer» (Christoffersen og Johannesen, 2012, s.39) I en analyse er målet å finne ut hva datamaterialet, som i et intervju, har å fortelle og videre presentere det på en mest mulig saklig måte (Dalland, 2012). Arbeidet med analysen starter allerede i utformingen av intervjuguiden. Her legges grunnlaget for hva vi ønsker å finne ut og hvordan vi ønsker å finne informasjonen. I tolkningen av intervjuet forsøker forskeren å finne meningen med det som har blitt sagt. Analyse og tolkning overlapper gjerne hverandre i prosessen med å få oversikt over innsamlet materiale. Å veksle mellom analyse og tolkning er en kvalitetskontroll på empirien en forsker finner (Dalland, 2012).

3.6.1 Min analyseprosess

Etter at jeg hadde gjennomført intervjuet, renskrev jeg notatene mine sammen med notatene fra styrer. Jeg lot det ligge noen dager, før jeg begynte å sortere ut hva som trådte frem ut fra datamaterialet. Selv om jeg prøvde å holde analysen som en egen prosess, kan jeg ikke se bort ifra at jeg begynte analysearbeidet allerede under intervjuet, og at prosessen fortsatte i bakhodet, selv om jeg la papirene bort noen dager. Det var en veldig god hjelp i det at vi hadde vært to om å notere ned det som var blitt sagt i intervjuene. Det var svært utfyllende å ha et større notatmateriale når jeg skulle begynne å analysere. Når jeg skulle starte arbeidet med analyseprosessen brukte jeg fargekoder og sorterte utsagn etter kategori. Empirien viste raskt å dele seg inn i to hovedkategorier: 1. *Tilstedeværende barnehagepersonale* og 2. *Foreldresamarbeid*.

4.0 Funn og Drøfting

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere mine to funn, som er *tilstedeværende barnehagepersonale* og *foreldresamarbeid*. Disse vil jeg drøfte opp mot teorien som allerede er presentert i kapittel to, samt egne refleksjoner. Gjennom drøftingen vil jeg svare på problemstillingen: *Hvordan forstår barnehagelærere et trygt og godt barnehagemiljø?*

4.1 Funn 1: Vi må være der barna er!

Barnehagelærerne beskriver et trygt og godt barnehagemiljø som et miljø preget av trygghet. De sier at det viktigste barnehagepersonalet kan gjøre er å være til stede der barna er, i alle sammenhenger gjennom barnehagedagen. Barnehagelærerne uttaler flere ganger: «*vi må være der barna er!*». Informant 2 forteller:

En dag i utetiden satt jeg på en sten og observerte. To gutter, Olav og Ingvar, på ca. 4.5 år gikk rundt tilsynelatende uten noe mål. Det så ut som de kjedet seg. Småbarnsavdelingene kom ut, og de to guttene inviterte med seg Jonas, en av de eldste guttene på småbarnsavdelingen. Jonas ser opp til Olav og Ingvar og blir med dem. De går sammen bort til båten, der er Sara 2 år, en av de nye jentene på småbarnsavdelingen, alene inni. Guttene veksler noen ord, før de går bort til båten og bruker en fjøl for å stenge Sara inne. Jeg går bort, hjelper Sara ut, trøster henne og følger henne til en av de voksne på hennes avdeling. Etterpå snakker jeg med guttene. Olav og Ingvar skylder på Jonas og sier «det var han som gjorde det», Jonas på sin side sier at «det var de som sa det».

Denne praksisfortellingen ble et utgangspunkt for noen av de videre refleksjonene i intervjuet. Informant 3 sa *det er viktig at vi er på samme sted over litt tid, slik at vi får med oss det som foregår*. Informant 1 fulgte opp med at *da må vi jo være nok folk til at vi klarer å både ha oversikt og å være på samme sted*. Informant 4 sa videre at *det er så viktig at alle ansatte ser, og vet hva de skal se etter*. Informant 2 sier *ja, det er ikke nok å være ute, hvis man går med nesen i telefonen og teller eller svarer på meldinger*. Her kommer det frem at barnehagen bruker mobiltelefonene til å telle barna i utetiden. Informant 4 og 2 problematiserer mobilbruk som digitalt verktøy for å telle barn i barnehagen, fordi det hemmer barnehagepersonalet i å være til stede og psykisk påkoblet, da blikket og oppmerksomheten er rettet mot telefonen og ikke barna. Det er ingen som kan være oppmerksom på omgivelsene rundt og mobilen samtidig, uten å gå glipp av informasjon en av stedene. Jeg tolker at informantene uttrykker en bekymring for at de går glipp av barna og situasjoner barna er en del av, samt viktig informasjon om foranledninger til situasjoner som oppstår. I følge Bowlby kan dette føre til at barnet ikke får en trygg tilknytning og base i barnehagen, noe som kan være skadelig for barnets utvikling. Barn som ikke opplever trygghet, vil påvirkes negativt i sin utforsking hvis de ikke kan stole på at de voksne er trygge og tilgjengelige. Noen ganger kan det være nok at barnet søker blikkontakt fra avstand, da må personalet ha et bevisst blikk rettet mot barna, og være påkoblet for å få det med seg. Jeg mener at digital telling på mobilen bør brukes med omhu og om det er pålagt bør det være en tellevakt som kun har dette som oppgave. Jeg mener at den som har mobilvakt ikke kan regnes som et personal ute. Ifølge rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017) skal alt i barnehagen være til barnets beste, jeg mener dette verktøyet ikke er det, når det blir brukt på

en slik måte at barns behov blir oversett. I praksisfortellingen over var barnehagelæreren heldigvis til stede både fysisk og mentalt, og kunne umiddelbart hjelpe og trøste Sara og følge henne til sin tryggeste voksne i barnehagen. På samme tid vet vi at barnehagehverdagen også inneholder motsatte utfall, der barnehagepersonalet ikke er fysisk og emosjonelt til stede der barna er. Hvis vi ser denne praksisfortellingen i sammenheng med Åse Akslen og Randi Moe (2021) sine fire omsorgselementer, mener jeg at barnehagelæreren så Sara og hennes behov. Hun var sensitiv for Saras opplevelse og handlet på bakgrunn av det hun så, sammen med sine yrkesetiske forpliktelser.

4.1.2 Observasjon

Voksne som er til stede med både kropp og sinn, har en større mulighet til å få med seg det som skjer, og kan bidra til at barna føler seg trygge på at de blir sett og at de voksne i barnehagen er til å stole på. Barnet har behov for at den voksne forsøker å forstå barnets behov. Barnehagelærerne nevnte flere ganger at det kreves kunnskap og trening i observasjon for at personalet skal være i stand til å gjøre gode observasjoner. Informant 2 sa at *det hjelper ikke om vi går rundt og ser, hvis vi ikke vet hva vi ser etter*. Hun mente at det var viktig at alle i personalet fikk kunnskap og hadde en felles forståelse for hva det innebærer å være *tilstedeværende voksne*. Informant 1 fortalte at hun brukte trygghets sirkelen (vedlegg 3) som eksempel for å synliggjøre til personalet på avdelingen sin hvordan de jobber med det å være trygge og tilstedeværende voksne for barna. De andre barnehagelærerne brukte også trygghets sirkelen i varierende grad i arbeidet. Jeg forstår ut fra informantene at de som barnehagelærere er opptatt av at barna skal oppleve at det signaliseres med stemme, kroppsspråk og tilstedeværelse at de er til å stole på. Selv om barna har sine foretrukne voksne, skal alle voksne kunne hjelpe dem, enten direkte, eller ved å ta dem til sine tryggeste voksne.

4.1.2 Tilknytningsperson

I praksisfortellingen over, ser vi at barnehagelæreren som var i situasjonen fulgte Sara til en av de voksne på hennes egen avdeling. Det ble gjort med bakgrunn i kunnskapen om at Sara trenger trøst og trygghet fra sin tryggeste voksne. Barnehagelæreren var oppmerksom på at tilknytningspersoner kan inndeles hierarkisk og ha ulik verdi og at i denne situasjonen ble Sara redd og trengte trøst av noen hun var kjent med og trygg på. Når Sara har fått trøst og føler seg trygg igjen, kan hun igjen utforske omgivelsene i barnehagen. Denne situasjonen kan også bidra til å styrke tilknytningen mellom Sara og hennes tilknytningsperson i barnehagen, fordi at når den voksne lykkes med å gi trøst, utvikles relasjonen (Broberg et al.,

2014). Barn som er godt tilknyttet og føler seg trygge, kan være mer rustet for å utforske omgivelsene sine og utvikle seg i lek og samspill med andre (Broberg et al. 2014). Forskning viser også at det er sammenheng mellom tilknytning og problemløsningsevner og at tilknytning påvirker både barns sosiale og moralske utvikling (Broberg et al., 2014, s.100). Jeg opplever det som at barnehagelærerne her viser en forståelse for hvorfor tilknytningen er så viktig, og hvilken innvirkning den har for barnas videre utvikling.

4.1.3 Trøst

I barnehagen oppstår det mange situasjoner der barna trenger omsorg og trøst fra personalet. Barnehagelærerne jeg intervjuet presiserte at det er viktig å skille omsorgen vi gir til egne barn og omsorgen vi gir i barnehagen. Selv om det er mange likheter, og omsorg i dagligtalen forstås som å ta vare på, sørge for og å hjelpe andre, er det viktig at vi i barnehagen har et profesjonelt syn og en profesjonell forståelse av hva som ligger i omsorgsbegrepet (Glaser et al. 2018). Gjennom styringsdokumenter og samfunnsmandat er vi pliktet til å ta vare på og å gi omsorg til alle barn (Lov om barnehager, 2005 og Kunnskapsdepartementet, 2017). Det innebærer også et etisk ansvar for å gi omsorg selv om det ikke nødvendigvis er følelsesmessige bånd mellom barnet og den voksne (Tholin, 2011). Går vi tilbake til praksisfortellingen og Sara ser vi at barnehagelæreren som var ute, viste Sara omsorg ved å følge henne inn, slik at hun kunne få nærhet og trøst hos sin tryggeste tilgjengelige voksne (Brandtzæg et al., 2021, s. 19). Informant 4 sa *det hjelper jo ikke å sitte å synes synd på, vi må jo handle!* Her opplever jeg at barnehagelærerne reflekterte bevisst over sitt etiske og juridiske ansvar for å gi barnehagebarna omsorg. De nevnte blant annet at arbeidet med trygt og godt barnehagemiljø følte mer forpliktende etter at den nye loven ble innført, og at selv om noen barn kan oppleves «som vanskelige», er det vårt ansvar å gi dem den samme trygghet og omsorg som vi gir til barn der kjemien er bedre.

4.1.4 Omsorg mellom barn

Et annet perspektiv, som også ble reflektert rundt i intervjuet, var Olav og Ingvar. Hvorfor kjedet de seg? Hvordan påvirket de Jonas? Barnehagelærerne mente at de to burde hatt omsorg for og empati til å se Sara, at hun ble redd og usikker av å bli innestengt i båten slik hun gjorde. Informant 2 spurte *Vi må da vel kunne forvente at barn på 4-5 år har empati nok til å forstå at de små blir redde av å bli innestengt?* Det ble reflektert rundt om en kunne ha tilrettelagt utetiden for dem på en annen måte, eller om en kunne gitt dem noen oppgaver slik at de ikke kjedet seg. Samtidig ble det argumentert for at barn i dag kjeder seg for lite og at de trenger trening i å kjede seg for å utvikle kreativitet. I dette tilfellet mener jeg det kan være

en ide å se om det finnes et mønster for disse guttene. Hvis slike handlinger gjentar seg når guttene ikke blir aktivisert, kan vi muligens se på det i lys av deres indre arbeidsmodeller. Barn setter livet i system ved å lage seg indre modeller for handlinger, «hvis jeg gjør dette, skjer dette». Barn som har utrygge indre arbeidsmodeller kan føre til negative samspill med andre, og med det forsterke oppfatningen av hvordan mennesker er. Om det er slik at slike hendelser oppstår ofte, eller gjentatte ganger med samme barn, kan personalet oppleve å bli frustrert, irritert eller oppgitt. Det er likevel viktig at personalet møter dem profesjonelt og med empati og tålmodighet. Slik kan de hjelpe dem med å endre modellene slik at også de får erfaringer med positive indre arbeidsmodeller (Broberg et al., 2014). Å møte barna på en måte de ikke forventer kan hjelpe guttene til å lage seg nye strategier i lignende situasjoner senere i livet.

4.2 Funns 2: Foreldresamarbeid.

Det andre som kommer klart frem i intervjuet er at barnehagelærerne mener at foreldresamarbeid er en sentral faktor i arbeidet med å skape et trygt og godt barnehagemiljø. Et sitat som kommer frem under intervjuet er *fornøyde foreldre gir fornøyde barn. Barna ser og hører hva foreldrene gjør og sier*. Barnehagelærerne mente det ville hjelpe barna til å bli trygge i barnehagen hvis foreldrene viser at de stoler på personalet. Foreldrenes trygghet er viktig gjennom hele barnehagetiden, i tilvenningen ved at de er trygge i kroppsspråk, og senere ved at de fremsnakker barnehagen sammen med barna sine. Barnehagelærerne mener at barna får et tryggere miljø hvis de vet at foreldrene og barnehagen «spiller på lag». Det vil i denne sammenheng si at det er en åpen dialog om små og store hendelser i barnets liv. Barnehagen og hjemmet utgjør til sammen en helhet i barnas liv, og når det er godt samarbeid vil en kunne ivareta overganger og kontinuitet (Glaser, 2019). Det nevnes både det daglige samarbeidet der en slår av en prat i garderoben, og mer formelt samarbeid i form av foreldremøter, foreldresamtaler og møter med foreldreutvalg.

4.2.1 Den uformelle praten

Barnehagelærerne fremhever spesielt den uformelle praten i garderoben som viktig i foreldresamarbeidet. Også Vibeke Glaser (2019) skriver at det uformelle samarbeidet er viktig fordi det gir foreldre nødvendig informasjon om hverdagen i barnehagen i tillegg til at foreldre og personalet blir kjent med hverandre på en uhøytidelig måte. Det kan legge grunnlag for et godt formelt samarbeid, ved at det blir lettere for foreldre å ta opp det de måtte ha på hjertet. Barnehagen kan videre bruke kunnskapen fra disse møtene i planlegging av mer formelle møter som for eksempel foreldremøter og foreldresamtaler. Som nevnt vises

det at kvaliteten på samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet direkte påvirker barns trivsel (Glaser, 2019). Informant 2 mente at det daglige møtet i garderoben var en viktig arena for å få vite noe om hvordan barnet har det. Noen barn viser tydelig at de er glade for å komme til barnehagen, mens andre kan være mer reservert. *Ved at vi møter familien i garderoben, kan vi «få en kjapp statusrapport» og raskt finne årsaker hvis et barn plutselig viser motstand mot å gå inn i barnehagen for eksempel.* De andre barnehagelærerne var enige, og informant 3 mente det kunne være en sikkerhet for både barn, foreldre og personal, at en raskt løser små utfordringer og slik kan gjøre dagen bedre for alle. Det kan hindre at små ting vokser seg store. Informant 1 mente at *det lille møtet kan snu en kjip morgen til en fin dag.* Hun utdypet at i en stressende hverdag, hvor vi ikke vet noe om familiens morgen, kan vårt møte være med på å snu humøret hos både voksne og barn. Kanskje er det bare et smil, eller en positiv kommentar som skal til.

4.2.2 Tillit i foreldresamarbeidet

Informant 2 syntes også det var viktig å legge til rette for *at små og store utfordringer kan tas ved rota.* Informant 4 mente at et godt foreldresamarbeid er bygget på gjensidig tillit, og sa også at *dette føles mer forpliktende nå, etter at den nye loven kom.* Foreldrene må føle at barnehagepersonalet er tilgjengelig og mottagelig for innspill og tilbakemeldinger, og barnehagen må tørre å ta opp ting direkte og på en respektfull måte. Her er barnehagelærerne jeg intervjuet helt enig med teorien: Når foreldre og barnehagen stoler på at de jobber mot et felles mål, nemlig barnets beste, er grunnlaget for et godt samarbeid lagt. Barnehagelæreren er lovpålagt gjennom samfunnsmandat og styringsdokument å samarbeide med foreldre til barns beste (Lov om barnehager, 2005 og Kunnskapsdepartementet, 2017). Barnehagelæreren har hovedansvar for at samarbeidet fungerer. I møte med en mangfoldig foreldregruppe er det derfor viktig at personalet i barnehagen forholder seg profesjonelt til foreldre og er tolerante, fordomsfrie, sensitive, fleksible og anerkjennende i møtet med dem (Glaser 2019). Det kan oppleves trygt for foreldrene å vite at barnehagepersonalet ser på dem som ressurspersoner for sine barn.

4.2.3 Samarbeidets betydning for barns trivsel

«I et miljø der personalet og foreldre arbeider sammen for barns beste, vil barna oppleve at helheten i livet deres blir ivarettatt» (Glaser, 2019, s.19). Barnehagelærerne opplevde det som viktig i sitt arbeid å være åpne og interesserte i møte med foreldrene. Informant 1 sa at *når foreldre, barn og personale samles på for eksempel basar eller foreldrefrokost, får foreldrene anledning til å snakke sammen om felles kjøreregler, personalet kan bidra med faglige og*

erfaringsbaserte innspill og barna ser at de voksne i livene deres er enige og snakker med hverandre. Jeg tolker dette som at hun mente at når barna vet at de voksne fra ulike arena i livet snakker sammen, ville det virke som en trygghet for barnet, og også virke preventivt i forhold til utfordrende atferd. Barna vil kanskje unngå å utfordre eller tøyne grenser fordi de vet at det er åpen dialog mellom de voksne. Informant 2 var enig, men stilte samtidig spørsmålet *bør ikke noen ting bare få være der de er?* Med det mente hun nok at det kan virke overvåkende for barnet å vite at alt som blir gjort over alt i livet skal deles mellom alle. At det er en del av barns utvikling å utfordre og tøyne grenser, og at barn til en viss grad må få frihet til å utforske uten at all informasjon kommer videre. Det mener jeg er et dilemma som kan reflekteres rundt i personalgruppen, hva er atferd/hendelser som må deles, og hva kan man ha for seg selv?

4.2.4 Informasjonsutveksling og foreldrestøtte

Gjennom informasjonsutveksling i garderoben får de voksne i barnas liv vite detaljer fra barnets ulike arenaer. Det kan hjelpe barna i å skape mening og sammenheng mellom disse arenaene. Barnehagelærerne mente at ved å ha tett dialog med foreldre om små og store hendelser i livet, ville barna oppleve trygghet ved at de hadde de samme rammene, både hjemme og i barnehagen, men også mellom de ulike hjemmene. Et eksempel som ble nevnt her var barnebursdag. Foreldre og barn har gjerne egne oppfatninger av, eller er usikre på, når en skal starte med barnebursdag. Hvor mange som skal inviteres, hva som skal serveres og hvilke gaver som skal gis. Her mente barnehagelærerne at barnehagen både kunne være med å legge til rette for at foreldrene fikk snakket sammen og komme til enighet.

Barnehagepersonalet kunne også bidra med egen kunnskap og erfaring, slik at opplevelsen av bursdag ble noenlunde lik for barna. Går vi videre med dette eksempelet, kan vi tenke oss at vi møter foreldre som er i hver sin ytterkant, noen vil gi sin lille prins eller prinsesse et selskap de aldri glemmer, andre foreldre kan være i en situasjon der de hverken har råd eller mulighet til å arrangere selskap. Da er det viktig at vi bruker kompetansen vår. Vi må være oppmerksomme og sensitive i møtet med hver enkelt forelder og gir råd basert på faglig kunnskap og erfaring. I møtet med foreldrene som kanskje ikke har råd og mulighet til å gi barna et dyrt selskap, må vi møte dem der de er, og støtte dem i at de er gode nok foreldre, og at bursdagsfeiringen i barnehagen er lik for alle barn. I møtet med foreldre som vil overgå hverandre i feiring, må vi møte dem med forståelse for at de vil det beste for sitt barn, men samtidig, på en sensitiv og ikke belærende måte, la dem forstå at hvert enkelt barn spiller en

viktig rolle i helheten i barnegruppa, og at små barn kanskje ikke er tjent med å «jage» etter å ha det største selskapet.

4.2.5 Fornøyde foreldre gir fornøyde barn?

En av informantene mine (4) hevdet at fornøyde foreldre, gir fornøyde barn. De andre barnehagelærerne var enige og utdypet dette med at foreldre som er trygge på, og stoler på barnehagepersonalet vil fremsnakke barnehagen hjemme og slik være med på å skape trygghet for barna. Det som ikke kom frem i denne refleksjonen var at noen ganger kan foreldrene være fornøyde uten at barna er det. Barna kan ha opplevelser i barnehagen som hverken personalet eller foreldrene vet noe om. de kan da oppleve utrygghet uten å oppleve at det blir tatt tak i. Motsatt kan vi også finne situasjoner der barna er trygge og har god tilhørighet i barnehagen, men at foreldrene kan være misfornøyde med strukturelle ting i barnehagen, eller at foreldre misoppfatter hendelser og derfor ikke er fornøyd selv om barna er det. I disse tilfellene er det viktig at barnehagepersonalet har god relasjonskompetanse og kan møte foreldrene der de er. Barnehagepersonalet må trygge foreldrene på at barnet deres blir ivaretatt på best mulig måte, og at vi i barnehagen, i likhet med foreldrene, vil barnets beste (Martinsen 2021). Noen ganger kan barns beste være å stå i utfordringene de møter. Det viktigste er at vi ser dem, støtter dem og er der for dem gjennom prosessen.

5.0 Avslutning

Denne oppgaven startet med min interesse for barns barnehagemiljø. Jeg har lenge vært opptatt av at barn skal ha det trygt og godt i barnehagen. I lys av endringen som ble gjort i barnehageloven som ble gjort 1. januar 2021, der kapittel VIII *Psykososialt barnehagemiljø* ble lagt til, ønsket jeg å undersøke barnehagelæreres forståelse av et trygt og godt barnehagemiljø. Etter innsamling av empiri og analyse, står jeg igjen med to funn: 1. *Tilstedeværende barnehagepersonale* og 2. *Foreldresamarbeid*. Kort oppsummert kan vi si at de barnehagelærerne jeg intervjuet forstår trygt og godt barnehagemiljø som et miljø preget av trygghet. Trygghet for barn, foreldre og ansatte, gjennom en felles innsats for barnets beste. Barnehagelærerne uttrykker at et godt og trygt barnehagemiljø kjennetegnes av at barna og foreldrene har en tillit til personalet som muliggjør en trygg relasjonsbygging. De mener at det er viktig at barnehagen utarbeider felles forståelse av begrepene tilstedeværelse og omsorg for å kunne gi barn den trygghet og omsorg som lovverket krever. På samme tid retter barnehagelærerne et kritisk blikk på at barnehagens rammer og praksiser kan stå i veien for å skape et trygt og godt miljø i barnehagen. Et konkret eksempel fra datamaterialet er mobilen som telleverktøy. Barnehagelærerne mener også at et godt foreldresamarbeid er

viktig for å skape et trygt og godt barnehagemiljø. Barnehagen og hjemmet utgjør en helhet i barnas liv, og det er gunstig for barna å se at de voksne på ulike arenaer prater sammen. Barnehagen kan også være en viktig arena for foreldre i møte med andre foreldre. Foreldre kan dele sine opplevelser og usikkerheter, og barnehagepersonalet kan bidra med råd basert på faglig kunnskap og erfaring.

Kilder

- Akslen, N. Å. & Moe, R. (2021). *Barnehagedagogikk: ei innføring for studentar* Samlaget
- Askland, L, og Sataøen, S.O. (2019). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst* (4.utg). Gyldendal
- Barne- og familiedepartementet. (2003). *FNs konvensjon om barnets rettigheter*
<https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/fns-barnekonvensjon/fns-konvensjon-om-barnets-rettigheter/id2511390/>
- Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager* (LOV-2005-06-17-64)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Brandtzæg, I., Torsteinson, S. og Øiestad, G. (2021). *Se barnet innenfra; Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen?* Kommuneforlaget AS
- Broberg, M., Hagstöm, B. og Broberg A. (2014). *Tilknytning i barnehagen; Hva betyr trygghet for lek og læring?* Cappelen Damm Akademisk
- Bø, I. og Ertesvåg, S.K. (2006). Gjensyn med Urie Bronfenbrenner etter hans «arbeidsdag» på 60 år *Nordic Studies in Education* 26(3), 258–274. [https://www-idunn-no.galanga.hvl.no/doi/10.18261/ISSN1891-5949-2006-03-05#sec-4](https://www-idunn.no/galanga.hvl.no/doi/10.18261/ISSN1891-5949-2006-03-05#sec-4)
- Christoffersen, L og Johannesen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene* Abstrakt Forlag
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving* (5. utg.). Gyldendal akademisk
- Glaser, V. (2019). *Foreldresamarbeid – barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2.utg.) Universitetsforlaget
- Glaser, V. Størksen, I., & Drugli, M. (2018). *Utvikling, lek og læring i barnehagen.* Fagbokforlaget
- Grindheim, L.T. og Aaserud, G. (red). (2020). *Barnehagelæreren – en verdibygger* Fagbokforlaget
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.* Udir. <https://www.udir.no/contentassets/7c4387bb50314f33b828789ed767329e/rammeplan-for-barnehagen—bokmal-pdf.pdf>

- Martinsen, M. T. (red.). (2021). Trygt og godt i barnehagen: Barns rett til et godt psykososialt miljø. Cappelen Damm Akademisk
- Postholm, M. B., & Jacobsen, D.I. (2013). Læreren med forskerblick: innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter Høyskoleforlaget.
- Statistisk Sentralbyrå. (2023) *Antall barn i barnehage* hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/statistikk/barnehager>
- Stette, Ø. (red.). (2021). Ny mobbelov for barnehager; Psykososialt barnehagemiljø Fagbokforlaget
- Størksen, I. (2018) *Livsmestring og livsglede i barnehagen* Cappelen Damm Akademisk
- Tholin, K. R. (2011). Omsorg usynliggjøres og trenger en tydeligere posisjon. I V. Glaser, K. H. Moen, S. Mørreaunet & F. Søbstad (Red.), *Barnehagens grunnsteiner* (s. 59-70). Universitetsforlaget.

Vedlegg

Vil du delta i undersøkelsen til bachelorprosjektet

«Trygt og godt barnehagemiljø»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i undersøkelsen til et bachelorprosjekt hvor formålet er å *undersøke barnehagelæreres forståelse av trygt og godt barnehagemiljø*. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

I lys av kapittel 8 i barnehageloven, den såkalte mobbeloven, og vår kommunes handlingsplan basert på denne loven, ønsker jeg i min bacheloroppgave å undersøke barnehagelæreres forståelse av begrepet «trygt og godt barnehagemiljø». Jeg vil intervju flere barnehagelærere som har arbeidet i barnehage i kommunen både før og etter at loven ble innført 01.01.2021. Intervjuene foregår i gruppe.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta i denne undersøkelsen fordi du har arbeidet i barnehage i kommunen både før og etter at loven ble innført. Jeg ønsker at flere av barnehagelærerne i barnehagen er med på intervjuet sammen i en gruppe.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i dette prosjektet, innebærer det at vi møtes for et intervju der du og resten av gruppa blir spurt spørsmål som omhandler deres forståelse av et trygt og godt barnehagemiljø. Jeg vil spørre dere spørsmål som handler om din forståelse av begrep som bl.a. erting, mobbing, nulltoleranse og aktivitetsplikt, samt inkludering, trygghet og tilknytning. Intervjuet organiseres som et ledermøte, og vil vare omtrent 30-40 minutter.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst innen gitt frist,

trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle data fra deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Undersøkelsen vil ikke samle inn personopplysninger, og datamateriale vil anonymiseres, slik at ingen deltakere er gjenkjennbare i den endelige oppgaven. Det er bare jeg og veileder ved HVL som vil ha tilgang til opplysningene du gir. For å sikre anonymitet, vil alle navn erstattes med fiktive navn, og eventuelle andre opplysninger vil kodes.

Prosjektet vil ikke behandle personopplysninger

Prosjektet vil ikke innhente og behandle personopplysninger. Prosjektet vil etter planen avsluttes 16. mai 2023. Eventuelt trekk av samtykke for å delta, må gjøres innen denne datoen.

Hvis du har spørsmål til studien, ta kontakt med:

Høgskulen på Vestlandet ved Annette Kristoffersen Winje, på epost: annette.winje@hvl.no eller tlf. [53 49 13 39](tel:53491339)

Med vennlig hilsen

Annette Kristoffersen Winje

(Forsker/veileder)

Susanne Kvaløy

(Student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *trygt og godt barnehagemiljø* og jeg (sett kryss i ruten som stemmer):

- Samtykker til å delta i prosjektet
- Samtykker ikke til å delta i prosjektet

Jeg samtykker til:

- å delta i gruppeintervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

NB! Prosjektet skal ikke behandle personopplysninger, og derfor skal dette informasjonskrivet ikke signeres!

Vedlegg 3 Trygghetssirkelen

